

УДК 341.3
DOI: 10.31733/2078-3566-2022-3-128-133

Дарина КУПАЧ[©]
головний спеціаліст відділу
(Вища кваліфікаційна комісія суддів України,
м. Київ, Україна)

АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЄСПЛ МІЖДЕРЖАВНИХ СКАРГ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО ВТОРГНЕННЯ

У статті проаналізовано особливості рішень ЄСПЛ та їх значення у міжнародному захисті прав людини, винесених під час розгляду міждержавних скарг ЄСПЛ під час військового вторгнення. У науковій статті актуалізовано питання судової практики ЄСПЛ під час реалізації інституту міждержавних скарг щодо захисту прав людини під час військового вторгнення.

Визначено ключові аспекти захисту порушених прав; здійснено аналіз аргументації сторони захисту держави-агресора; питання визначення «юрисдикції» держави; особливості реалізації інституту міждержавних скарг на відміну від індивідуальних скарг, вже поданих до інших міжнародних органів.

Ключові слова: практика Європейського суду з прав людини, міждержавна скарга, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

Постановка проблеми. Найважливіші цінності особливо усвідомлюються в разі значної загрози або високого ризику їх втрати. Війна створює реальний ризик позбавлення життя людини щосекунди та призводить до численних втрат людських життів. Інститути національного та міжнародного права, інституції та інструменти міжнародного захисту прав людини спрямовані на захист життя людини у XXI столітті не змогли запобігти порушенню права на життя щодо цивільного населення в Україні під час військового вторгнення російської федерації.

Україна з перших днів військового вторгнення звернулася до міжнародних інституцій: подала позов до Міжнародного Суду ООН про вчинення геноциду з метою притягнення до відповідальності керівників держав-агресора, що видають злочинні накази про вчинення злочинів проти миру, проти людяності [1].

Офіс прокурора Міжнародного кримінального суду терміново розпочав розслідування звинувачення у злочинах проти людяності, у воєнних злочинах, скоєних на території України. Також відповідно до ст. 14 Римського Статуту МКС звернулися 41 держава-учасниця з метою передачі ситуації щодо військового вторгнення в Україну російської федерації. Україна не є державою-учасницею Римського статуту Міжнародного кримінального суду, у зв'язку з чим вона самостійно не змогла передати ситуацію до Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду. Оскільки Україна двічі раніше скористалася своїми прерогативами, щоб на законних підставах визнати юрисдикцію Суду щодо злочинів за Римським статутом, які були вчинені на її території [2].

Європейський суд прав людини, *реалізуючи Правило 39 Регламенту, з метою запобігання подальшим злочинам наказав уряду російської федерації утримуватися від військових нападів на цивільне населення та цивільні об'єкти, у тому числі житлові приміщення, автомобілі екстрених служб та інші цивільні об'єкти, такі як школи та лікарні, а також негайно забезпечити безпеку медичних закладів, особового складу та аварійно-рятувальних служб у межах атакованої або захопленої російськими військами території* [3]. Розгляд справ ЄСПЛ проти України призупинено у зв'язку з військовим вторгненням росії на територію України, натомість спрямовано на збір доказів на розгляд справ у зв'язку з військовим вторгненням «Україна проти російської федерації».

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Наукові праці щодо тлумачення практики ЄСПЛ належать таким авторам, як Р. Бабанли, В. Завгородній, П. Пушкар, Г. Лакарова, М. Мазур та ін.

Дослідження судової практики ЄСПЛ щодо міждержавних справ з порушенням

прав людини дає розуміння щодо особливостей міжнародного захисту щодо зазначеної категорії справ під час військового вторгнення. Реалізація процедури міждержавної подачі скарг «держава проти держави» один із інструментів міжнародного захисту прав людини, який активно використовується державами, про що свідчить кількість поданих міждержавних скарг за останні роки [4].

Мета дослідження: визначити особливості судової практики ЄСПЛ щодо міждержавних скарг з порушенням прав людини під час військового вторгнення.

Виклад основного матеріалу. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція) є «конституційним документом у європейському правопорядку» у галузі прав людини [5]. Практика ЄСПЛ (case-law) є єдиною, і висновки, сформовані у справах щодо одних держав, поширюються самим ЄСПЛ на справи стосовно інших держав. Тому, щоб уникати неадекватних проявів некоректного застосування практики ЄСПЛ як джерела права, доречно звертати увагу, зокрема, на схожість фактичних обставин конкретних справ. З метою належного застосування правової позиції ЄСПЛ потрібно обов'язково досліджувати факти, за яких ЄСПЛ її було сформульовано. Звісно, мова може йти не про абсолютно тотожні «обставини-близнюки» або ідеальну схожість, однак відповідні обставини повинні мати принципову схожість та не мати принципових відмінностей та розбіжностей з фактами конкретної справи [6]. Тому аналіз рішень ЄСПЛ з урахуванням конкретних об'єктивних умов, де визначаються особливості обставин вчинення порушення прав особи є важливими як з позиції уніфікації судової практики, яка має відповідати визначеним принципам ухвалення рішень, так і фокусувати увагу на особливостях фіксації порушення задекларованих прав.

У ст. 33 Конвенції зазначено, що будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та Протоколів до неї, яке допущене, на її думку, іншою Високою Договірною Стороною. Правозастосовна діяльність Європейського суду з прав людини складається з тридцяти однієї скарги держави проти іншої держави щодо порушення прав людини. Винесено шістнадцять рішень щодо поданих міждержавних скарг за час існування інституту міждержавних скарг. Вважається, що міждержавні скарги стосуються найбільш серйозних порушень прав людини.

Дослідники судової практики ЄСПЛ стверджують, що інститут міждержавної скарги, що виник на основі положень ст. 33 Конвенції, є одним з дієвих, однак, як такий, що не дуже поширено використовується державами [7]. За останні роки інститут міжнародних скарг у світлі останніх подій набуває стрімкого розвитку та починає більш активно використовуватися як інструментарій міжнародного захисту прав людини. Україна подала такі міждержавні скарги в ЄСПЛ: 1) заяви №20958/14 *Ukraine v. Russia re Crimea*; 2) заява №38334/18 щодо українських політв'язнів у Росії, яку Суд рішенням від 16 грудня 2020 р. об'єднав зі справою по Криму; 3) справа *Ukraine v. Russia (re Eastern Ukraine)* (№ 8019/16, 43800/14, 28525/20 (щодо порушень прав людини на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, щодо збиття літака рейсу MH17); 4) «Україна проти Росії» за заявою № 55855/18 (щодо захоплення українських моряків); 5) міждержавна заява, була подана 23 червня 2022 року до Європейського суду з прав людини у зв'язку з військовим вторгненням в Україну російської федерації (24.02.22). У ЄСПЛ також є приблизно 8500 індивідуальних заяв, пов'язаних з російською агресією [8].

Російська федерація незаконно вторглася в Україну та здійснює цілеспрямовані, невибіркові та непропорційні напади на цивільних осіб та їхнє майно на всій території України в порушення всіх приписів міжнародного права. Внаслідок збройних атак десятки тисяч мирних жителів були поранені, убиті, затримані або вважаються зниклими безвісти, майно чи будинки сотень тисяч було зруйновано, мільйони людей були внутрішньо переміщеніми особами або були змушені покинути Україну, бізнес і майно тисяч фізичних та юридичних осіб було знищено. Російська федерація допустила численні порушення Європейської конвенції з прав людини відповідно до ст. 2 (право на життя), ст. 3 (заборона катувань і нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження), ст. 4 (заборона рабства та примусової праці), ст. 5 (право на свободу та недоторканність), ст. 8 (право на повагу до приватного життя), ст. 9 (свобода віросповідання), ст. 10 (свобода слова), ст. 11 (свобода зібрань та об'єднання), ст. 13 (право на ефективний засіб правового захисту) та ст. 14 (заборона дискримінації)

Конвенції та відповідно до статті 1 Протоколу № 1 (захист власності), ст. 2 Протоколу № 1 (право на освіту), статтю 2 Протоколу № 4 (свобода пересування) та статтю 3 Протоколу № 4 (заборона видворення громадян) до Конвенції [8]. Раса повторюваності притаманна і рішенням ЄСПЛ ухваленим по суті справи, так і рішенням про прийняття скарг. Оскільки заснована на попередньому накопиченому досвіді цієї правозахисної інституції, що сформовані на основі тлумачення норм і принципів Конвенції правових позицій Страсбурзького Суду [9, с. 400, 402]. Суд описує їх як «нагромадження ідентичних або аналогічних порушень, які є достатньо численними та взаємопов'язаними, щоб становити не просто окремі випадки чи винятки, а певну схему чи систему» (§ 159 Ірландія проти Сполученого Королівства; § 115 Кіпр проти Туреччини).

Серед матеріалів міждержавних скарг значущою для України є розгляд і ухвалення рішення з міждержавної скарги «Грузія проти росії» [Georgia v. russia], (скарга № 13255/07), яка була подана у контексті збройного конфлікту між Грузією та росією у серпні 2008 року. За хронологією подій активна фаза бойових дій тривала п'ять днів. Щодо цієї справи проводять паралелі, оскільки державою-відповідачем є російська федерація. Також, оскільки міждержавна скарга містить аналіз положень справ, що пов'язані із захистом прав людини під час бойових дій: активна фаза бойових дій, стосовно етапу окупації після припинення бойових дій, поводження з цивільними затриманими та законність їх тримання під вартою, поводження з військовополоненими, щодо свободи пересування переміщених осіб, право на освіту, зобов'язання провести розслідування.

Збройний конфлікт, що стався внаслідок тривалого періоду зростаючої напруженості, провокацій та інцидентів під час нападів російських сил та (або) сил сепаратистів, контрольованих ними, сотні мирних громадян були поранені, вбиті або зникли безвісти, майно та будинки тисяч мирних громадян були зруйновані та понад 300 тис. осіб були змушені залишити Абхазію та Південну Осетію. Відповідні наслідки та відсутність будь-якого розслідування цих подій зумовлювали відповідальність російської федерації за статтями 2, 3, 5, 8 та 13 Конвенції, статтями 1 та 2 Протоколу № 1 до Конвенції та статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції. Війна не припинила політичний конфлікт і не вирішила жодних проблем, які були в його основі. Щодо політичної ситуації, то після закінчення боїв виявилася нелегшою, а в деяких аспектах навіть складнішою, ніж раніше [10].

Російська федерація заперечувала щодо міжнародної скарги в таких аспектах: 1) передбачувані порушення не охоплювалися «юрисдикцією» російської федерації з метою статті 1 Конвенції; 2) скарга була несумісна *ratione materiae* з положеннями Конвенції, оскільки стосувалася міжнародного збройного конфлікту, до якого доречніше застосовувати норми міжнародного гуманітарного права; 3) розгляду скарги Європейським Судом перешкоджав той факт, що грузинська держава-позивач уже подала аналогічну скаргу до Міжнародного суду ООН; 4) внутрішні засоби правового захисту, доступні у росії, були вичерпані, і вимога шестимісячного терміну була дотримана щодо певних скарг [10].

Держава-відповідач під час розгляду справи заперечувала звинувачення та стверджувала, що російські збройні сили діяли на захист цивільного населення Південної Осетії. В офіційних російських матеріалах було зазначено, що з метою виконання миротворчої місії, покладеної на російську федерацію, саме для захисту громадян росії військові підрозділи були перекинуті з території рф на територію Південної Осетії. Схожі квазіобґрунтування використовуються державою-агресором щодо військового вторгнення в Україну.

Процедурно насамперед суд повинен визначити питання юрисдикції, оскільки «юрисдикція» відповідно до статті 1 є пороговим критерієм. Здійснення юрисдикції є необхідною умовою для того, щоб Договірна держава могла нести відповідальність за дії чи бездіяльність, які їй приписуються, які дають підстави для звинувачень у порушенні прав і свобод, викладених у Конвенції. Визначення юрисдикції здійснюється за двома основними критеріями: 1) «ефективний контроль» держави над територією (просторова концепція юрисдикції) та 2) «повноваження та контроль держави» над особами (персональна концепція юрисдикції).

На прикладі справи Грузії визначали питання юрисдикції російської федерації щодо подій, що мали місце під час активної фази бойових дій. Також питання про характер

контролю, який російська федерація здійснювала в Південній Осетії до початку активної фази бойових дій, у цій справі не мав значення, враховуючи, що більшість бойових дій велася в районах, які раніше були під контролем Грузії. Серед аргументації сторона обвинувачення досить часто використовувала існуючу суперечність між положеннями статті 2 Конвенції та відповідними положеннями міжнародного гуманітарного права, що регулюють військові операції. Зокрема, формулювання пункту 1 статті 2 – «Ніхто не може бути умисно позбавлений життя» – суперечить відповідним положенням міжнародного гуманітарного права, що регулюють міжнародний збройний конфлікт. Ці положення дозволяють умисно обстрілювати збройні сили ворожої держави з огляду на їх статус, незалежно від того, становлять вони загрозу чи беруть участь у бойових діях, за умови що забезпечено дотримання принципів розрізнення, обережності та пропорційності. Крім того, винятки, передбачені пунктом 2 статті 2, є вичерпними і не охоплюють загибелі людей під час міжнародного збройного конфлікту, який за своєю природою відрізняється від ситуацій, пов'язаних із заворушеннями або повстанням на національній території. Зрештою, стандарти «абсолютної необхідності» застосування сили та «суворої пропорційності», застосовані Судом у своїй практиці щодо статті 2, повністю відрізняються від конкретних концепцій військової необхідності та пропорційності в міжнародному гуманітарному праві (п. 17) [10].

Враховуючи зазначене, за відсутності офіційного відступу відповідно до статті 15 з боку російської федерації в контексті військових дій проти України, її конвенційні зобов'язання за статтею 2 повністю застосовуються, незалежно від відповідних норм міжнародного гуманітарного права. Отже, внаслідок військової агресії, що призвели до смерті цивільного населення та військових, є порушенням статті 2 Конвенції, оскільки вони не можуть бути виправдані пунктом 2 статті 2.

Європейський Суд більшістю голосів відхилив заперечення російської держави-відповідача та зазначено, що конвенційне правило, що виключає розгляд Європейським Судом скарг, вже поданих до інших міжнародних органів, застосовується лише до індивідуальних, але не міждержавних скарг [10]. Ця особливість є перевагою використання міждержавних скарг як інструментарію для міжнародного захисту порушених прав людини.

Висновки. Україна підписала, однак не ратифікувала Римський статут Міжнародного кримінального суду. Юрисдикція Римського статуту поширюється на територію України у зв'язку з вчинення міжнародних злочинів. Однак, військове вторгнення та останні події доводять потребу наявності додаткових інструментів міжнародного захисту. Зволікання та прояви невпевненості щодо прийняття кардинальних рішень на шляху уніфікації законодавства та судової практики у питаннях національної безпеки за попередні роки призводять до небажаних та непоправних втрат людських життів.

Конвенційне правило, що виключає розгляд Європейським Судом з прав людини скарг, вже поданих до інших міжнародних органів, застосовується лише до індивідуальних, але не міждержавних скарг. І це є особливістю реалізації інституту міждержавних скарг для належної дії механізму захисту порушених прав людини. Відповідна особливість доводить можливість використання цього міжнародного інструменту без обмежень. Україна під тиском військового вторгнення вимушена активно шукати шляхи міжнародного захисту прав людини. У сьогоднішній актуалізується потреба кардинальних рішень, спрямованих на припинення військової агресії, тому прогнозуємо підвищення впливу та розвиток інституту міждержавних скарг щодо захисту прав людини.

Список використаних джерел

1. Dispute relating to allegations of genocide. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220227-APP-01-00-EN.pdf>.
2. Statement of ICC Prosecutor Karim A. A., Khan Q. C. on the situation in Ukraine: receipt of referrals from 39 States parties and the opening of an investigation. URL: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=2022-prosecutor-statement-referrals-ukraine>.
3. European Court of Human Right. URL : <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>.
4. Affaires pendantes URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/interstate&c=fr>.
5. Affaire bosphorus hava yollari turizm ve ticaret anonim şirketi c. Irlande. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-69565%22%5D%7D>.

6. Бабанли Р., Пушкар П. До питання про (не)релевантне застосування практики Європейського суду з прав людини: практичні поради. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/140972-dopitannya-pro-ne-relevantne-zastosuvannya-praktiki-yevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-praktichni-poradi>.
7. Лакарова А. Правова природа міждержавних скарг в європейському суді. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14162/%D0%9B%D0%B0%D0%....pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
8. Inter-State case Ukraine v. Russia (X): receipt of completed application form and notification to respondent State. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22fulltext%22:\[%2211055/22%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22fulltext%22:[%2211055/22%22]).
9. Завгородній В. А. Практика Європейського Суду з прав людини та її вплив на юридичну діяльність в Україні (теоретико-правовий аналіз) : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Дніпроп. держ. ун-т внутрішніх справ, 2021. 517 с.
10. Case of Georgia v. Russia (II) (Application no. 38263/08). URL : [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-207757%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-207757%22]).

Надійшла до редакції 14.09.2022

References

1. Dispute relating to allegations of genocide. URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220227-APP-01-00-EN.pdf>.
2. Statement of ICC Prosecutor Karim A. A., Khan Q. C. on the situation in Ukraine: receipt of referrals from 39 States parties and the opening of an investigation. URL: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=2022-prosecutor-statement-referrals-ukraine>.
3. European Court of Human Right. URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>.
4. Affaires pendantes URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/interstate&c=fre>.
5. Affaire bosphorus hava yollari turizm ve ticaret anonim şirketi c. Irlande. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-69565%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-69565%22]).
6. Babanly R., Pushkar P. Do pytannia pro (ne)relevantne zastosuvannya praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: praktychni porady [On the issue of (in)relevant application of the practice of the European Court of Human Rights: practical advice]. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/140972-dopitannya-pro-ne-relevantne-zastosuvannya-praktiki-yevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-praktichni-poradi> [in Ukr.].
7. Lakarova A. Pravova pryroda mizhderzhavnykh skarh v yevropeiskomu sudi [The legal nature of interstate complaints in the European Court]. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14162/%D0%9B%D0%B0%D0%....pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukr.].
8. Inter-State case Ukraine v. Russia (X): receipt of completed application form and notification to respondent State. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22fulltext%22:\[%2211055/22%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22fulltext%22:[%2211055/22%22])
9. Zavorodnii, V. A. (2021) Praktyka Yevropeiskoho Sudu z prav liudyny ta yii vplyv na yurydychnu diialnist v Ukraini (teoretyko-pravovyi analiz) [The practice of the European Court of Human Rights and its influence on legal activity in Ukraine (theoretical and legal analysis)] : dys. d-ra yuryd. nauk :12.00.01. Dniprovskiy universytet vnutrishnikh sprav, 517 p. [in Ukr.].
10. Case of Georgia v. Russia (II) (Application no. 38263/08). URL : [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-207757%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-207757%22]).

ABSTRACT

Daryna Kupach. Analysis of judicial practice of the European Court of Human Rights of interstate complaints concerning human rights violations during the military invasion. The article analyzes the peculiarities of the decisions of the European Court of Human Rights and their significance in the international protection of human rights issued during the consideration of interstate complaints of the European Court of Human Rights during the military invasion. The scientific article updates the issues of judicial practice of the European Court of Human Rights in the implementation of the institute of interstate complaints regarding the protection of human rights during a military invasion.

The key aspects of the protection of violated rights are defined; an analysis of the arguments of the defense side of the aggressor state was carried out; the question of determining the «jurisdiction» of the state; peculiarities of implementation of the institute of interstate complaints in contrast to individual complaints already submitted to other international bodies.

Ukraine signed, but did not ratify, the Rome Statute of the International Criminal Court. The jurisdiction of the Rome Statute extends to the territory of Ukraine in connection with the commission of international crimes. However, the military invasion and recent events prove the need for additional instruments of international protection. Delays and manifestations of uncertainty regarding the adoption of cardinal decisions on the path of unification of legislation and judicial practice in matters of national security in previous years lead to unwanted and irreparable loss of human lives.

The conventional rule, which excludes consideration by the European Court of Human Rights of complaints already submitted to other international bodies, applies only to individual, but not interstate,

complaints. And this is a feature of the implementation of the institute of interstate complaints for the proper functioning of the mechanism for the protection of violated human rights. The relevant feature proves the possibility of using this international tool without restrictions. Under the pressure of a military invasion, Ukraine forced to actively seek ways of international protection of human rights. Today, the need for radical decisions aimed at stopping military aggression is becoming urgent, so we predict an increase in the influence and importance of the institution of interstate complaints regarding the protection of human rights.

Keywords: *Practice the European Court of Human Rights, inter-State complaint, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950.*

УДК 342.25 : 340.5

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-3-133-137

**Валентина
ПЕТРУШЕВСЬКА** ©

викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СТАРОСТИ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено окремі аспекти становлення та розвитку інституту старости в Україні в історичному вимірі. Ґрунтовно на теоретичному рівні проаналізовано інститут старости та окремі його форми, які існували в різні історичні періоди. Визначено, що запровадження інституту старости є новим для сучасної України. Хоча в історичному вимірі його існування не можна вважати таким, що не є відомим для нашої країни. Звернуто увагу на те, що у науковій літературі дуже багато уваги приділяється питанням конституційно-правового статусу старости, проблемним питанням реалізації ним своїх повноважень. Однак недостатньо наукових досліджень, присвячених становленню та розвитку інституту старости в Україні в історичному вимірі, вивченню змісту повноважень старости в різні періоди існування нашої держави. Обґрунтовано, що історичне дослідження дозволить не тільки висвітлити розвиток інституту старости в різні історичні періоди, але й з посиланням на наявний досвід, окреслити перспективи його розвитку в сучасних умовах державотворення. У статті зазначено, що саме староста був тією особою, яка не тільки здійснювала управління територіальною громадою, але й вирішувала багато питань місцевого значення, необхідних для нормального функціонування села, селища або містечка. Це була особа, яка мала не тільки владу, але й користувалася повагою та довірою місцевих жителів. Тому відродження інституту старости в нашій державі є доцільним та необхідним для нормального функціонування територіальної громади. Звертається увага на те, що конституційно-правовий статус старости має будуватися як на національних традиціях місцевого врядування, так і містити у собі загальноєвропейські принципи хартії місцевого самоврядування та цінності.

Ключові слова: *урядування, місцеве самоврядування, територіальна громада, староста, генеза, розвиток.*

Постановка проблеми. Конституційні засади місцевого самоврядування, які зараз закладені в нашій державі, спрямовані на адаптацію конституційного законодавства до європейських стандартів. За останні роки було ратифіковано Європейську Хартію місцевого самоврядування, було удосконалено законодавство, яке регламентує правові, організаційні і фінансові основи місцевого самоврядування, започатковано процеси децентралізації та розподіл повноважень між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування.

Головною метою реформи децентралізації влади стало посилення здатності громад до саморозвитку у напрямі ефективного використання власних можливостей з управління територіями та місцевими ресурсами. Важливим у цьому напрямі стало ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальної громади» і